Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (310) Reedel, 12. oktoobril 1956. a. IX aastakäik

Süüdakem festivalilõke!

Juba viis korda on lehvinud sinise taeva all rahvusvahelise üliõpilaste ja noorsoo festivalide rahu ja sõpruse lipud. Viis korda — Prahas, Budapestis, Berliinis, Bukarestis ja Varssavis — demonstreerisid maailma noormehed ja neiud, täis entusiasmi ja loomingulist energiat, oma vääramatut tahet võidelda rahu ja sõpruse eest.

Kuues rahvusvaheline üliõpilaste ja noorsoo festival toimub 1957. a. suvel Moskvas. Selle ettevalmistusena toimub esimene Nõukogude Liidu noorsoofestival, toimuvad festivalid vabariikides, linnades, rajoonides, tehastes ning vabrikutes, õppeasutustes ja koolides.

Tartu noorus seisab praegu oma esimese noorsoofestivali künnisel. Algav festivalinädal kujuneb nagu festival isegi kogu noorsoo pidupäevaks. Ehtigu neid üritusi festivalimängud, laulud, tantsud ja lõkketuled.

Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaspere peab end tugevasti pingutama, et hästi esineda festivalil, et väärikalt osa võtta neist noorsoo sõpruse ja rahu pidupäevadest. Ehkki on möödunud juba kuid, pole sõna «festival» mingisugust elevust toonud meie uljasse üliõpilasperre. Unustamatule üliõpilaslaulupäevale, mis oli mõeldud avaakordiks, oleks pidanud järgnema hulk taolisi nooruslikke üritusi. Isegi Tartu linna festivalinädala raames on üliõpilasüritusi küllalt vähe. Kas siis ülikoolis ei tuntagi huvi lõbusaist karnevalidest, õnnemängude huumorikõllastest õhtutest ja paljudest teistest noorte sädeleva vaimukuse ja noorusliku innuga korraldatud üritustest. Et seda indu ja hoogu on vaja õhutada, näitas veenvalt möödunud õppeaastal toimunud kunstilise isetegevuse ülevaatus, mis paljastas tõsiseid puudujääke osakondade kultuurielus. Sedasama näitasid ka osakondade ja kursuste šabloonilised ja igavavõitu puhkeõhtud.

Festivalilõke on vaja süüdata igas ürituses kunsti ja spordi alal, kui me tahame väärikalt esineda vabariiklikul noorsoofestivalil 1. ja 2. mail 1957. a. Tallinnas. Sinna aga pääsevad Tartust vaid parimad. Pole kahtlust, et meie edukamad kollektiivid, nagu üliõpilasmeeskoor, naiskoor ja rahvakunstiansambel annavad selleks oma parima.

Ülikooli festivali organiseerimiskomitee peab nooruslikust eluhõngust tiivustatuna saama meie ülikooli kultuurielus, kunstilises isetegevuses ja spordisündmustes organiseerivaks jõuks. Ta peaks oma huvitavate ja sisukate üritustega andma tõuget uueks tõusuks nendel rinnetel. Miks mitte kutsuda meie üliõpilasperele külla maailmameistreid Kristjan Palusalu ja Johannes Kotkast või organiseerida kohtumist väljapaistvate loominguliste talentidega.

Linna festivali avapidustused, mis on ühtlasi ka ülikooli festivali avapidustusteks, saagu selleks elustavaks lätteks.

Festivalitungla sära innustagu sind, kallis seltsimees, veelgi paremateie saavutustele, sest sinu töö ja laul on kinnitus võitluseks kogu maailma noorsoo õnne eest, rahu ja sõpruse eest.

Läti NSV teenelise kunstitegelase aunimetus K. Abenile

Läti NSV Ülemnõukogu Presiidium andis Eesti NSV Tartu Riikliku Ülikooli dotsendile Karl Abenile Läti NSV teenelise kunstitegelase aunimetuse. Aunimetuse andmise põhjuseks on K. Abeni suured teened läti kirjanduse väljapaistvamate teoste tutvustamisel eesti lugejaskonnale.

TERVITUS JUUBILARILE

6. oktoobril tähistas meie ülikooli õppejõud dotsent Karl Kleis oma kuuekümnendat sünnipäeva.

Dotsent Kleis töötab klassikalise filoloogia ja lääne-euroopa kirjanduse kateedris õppejõuna, õpetades ülikooli noorsoole ladina keelt ja kultuuri.

Soovigem tublile teadlasele ja pedagoogile jõudu ja edu edaspidiseks tööks.

Kunstihuvilised, teie tööpõld laieneb!

Tartu Riikliku Kunstimuuseumi koolinoorte ja üliõpilaste kunstiajaloo ring moodustas 1955/56. õppeaastal tihedalt muuseumi ümber koondunud kunstihuviliste pere. Eriti sooja vastuvõttu leidsid loengud kunstitehnikatest, samuti õppematkad skulptor E. Taniloo ning maalikunstnike K. ja E. Polli ateljeesse, ekskursioonid Tartu keraamikatehasesse ja mujale.

Eesti, vene ja lääne-euroopa kunstiajaloo laialdaseks tutvustamiseks ja esteetilise kasvatuse süvendamiseks noorsoo hulgas laiendab Tartu Riiklik Kunstimuuseum tööd ringidega. Muuseum kutsub käesoleval sügisel ellu uue algajate rühma, mille tööplaanis sügispoolaastal on kujutava kunsti tehnikate ja kunstiteoste mõistmise põhimõtete tutvustamine ning kunstnike ateljeede ühiskülastused. Lektoriteks on maalikunstnikud dots. J. Võerahansu ja A. Anni, graafik E. Kaljas, skulptor E. Taniloo jt. Kevadpoolaastal tutvutakse muuseumi kogudes eesti vanema realistliku kunsti parimate esindajate prof. J. Köleri, A. Weizenbergi, prof. A. Adamsoni, P. Raua, A. Laikmaa jt. loominguga, kusjuures lektoriteks on muuseumi teaduslikud töötajad.

Möödunud aastal organiseeritud ring on k. a. oktoobrikuus lülitatud AÜN Tartu Kultuurihoone ja Tartu Riikliku Kunstimuuseumi ühise üritusena organiseeritud kinolektooriumi, kus tutvutakse vene XIX saj. realistliku maalikunstiga ja tähtsamate ajajärkudega lääne-euroopa maalikunstist.

Avaloeng maalitehnikatest algajate rühmale on 18. oktoobril muuseumi ruumes. Ettekandega esineb dotsent I. Võerahansu.

V. MILK,
Tartu Riikliku Kunstimuuseumi vanem teaduslik töötaja

Mida pakub üliõpilastele algav festivalinädal

13.—20. oktoobrini toimub meie kodulinnas linna ja rajooni I noorsoofestivali nädal, mille kestel igal õhtul ja mõnikord isegi päeval toimuvad mitmekesised ja huvitavad üritused, mis peaksid pakkuma huvi igale noorele. Nende ürituste plaani võib leida müürilehtedel, see on avaldatud ka ajalehes «Edasi», meie aga vaatleksime siinkohal lühidalt seda, millised üritused võiksid huvi pakkuda eriti üliõpilasnoortele.

Festivalinädal algab laupäeval, 13. oktoobril tõrvikute saatel üliõpilaste rongkäiguga, mis algab kell 19 Riikliku Teatri «Vanemuine» hoone eest, kulgeb EPA ja TRÜ peahoone eest läbi ja jõuab Nõukogude väljakule, kus toimub festivalinädala pidulik avamine. Avamistseremoonia lõpeb festivalilipu heiskamisega ja festivalitule süütamisega, millele järgneb tõrvikutega teatejooks läbi linna. Seejärel algab Nõukogude väljakul vabaõhu tantsuõhtu. Noorsooõhtud toimuvad sel päeval ka kõigis linna kultuurimajades ja klubides. Üliõpilasnoorsoo sõprusõhtu külalisdelegatsioonide osavõtul toimub EPA aulas.

Pühapäeval kell 14 kohtuvad aga külalisdelegatsioonidega (keda muide ootame Kaunasest, Riiast, Leningradist, Narvast, Tallinnast, Vilniusest, Kiievist, Kišinjovist ja mujalt) juba ülikooli noored üksi, sedapuhku meie oma aulas. Pühapäeva õhtul aga toimuvad kogu linnas maskeraad-ballid, kuhu pääseb sisse aga ainult maskis. Seetõttu peavad kõik ballihuvilised aegsasti mõtlema huvitavale maskile (ebahuvitavaid, s. t. lihtsaid pappmaskisid müüakse kohapeal). Maski-ballid toimuvad EPA aulas, Ametiühingute Kultuurihoones, Tartu Linna Kultuurimajas ja Tervishoiutöötajate Majas.

Esmaspäeval kell 20 toimub vestlus rahvusvahelisest noorsoolaagrist Saksa Demokraatlikus Vabariigis. Esineb ELKNÜ Keskkomitee sekretär sm. K. Pantelejeva. Teisipäeval toimub samal kellaajal RT «Vanemuise» ruumides suur festivalikontsert.

Neljapäeval algusega kell 18 toimub TRÜ aulas kohtumine noorte ja vanade loominguliste jõududega. Nagu kuuldub, esineb seal Tartu oma kirjanike kõrval ka Juhan Smuul.

Reedel algusega kell 20 korraldatakse Ametiühingute Kultuurihoones suur spordipidu. Arstiteaduskonna üliõpilased kohtuvad samal ajal aga Tervishoiutöötajate Majas Tartu Meditsiiniline Keskkooli õpilaste ja linna noorte meditsiiniala töötajatega.

Laupäeval 20. oktoobril lõpeb festivalinädal noorsoo õnnemängude õhtutega Ametiühingute Kultuurihoones ja Tartu Linna Kultuurimajas, millest peaksid kõik osa võtma. Huvitavad on ka samal ajal toimuvad üliõpilasõhtud nii TRÜ kui ka EPA aulas.

Festivali kava on tihe ja sisukas, kas ka üritused huvitavateks kujunevad, seda näeme juba festivalil.

Kõik festivalinädala pidustustele!

T. ORAV,
Tartu linna ja rajooni I noorsoofestivali propagandakomisjoni liige

MULJEID KAUNASE PIDUPÄEVILT

«Oi, rahvas, juba paistab!»
«Kaunas või?!»
«Muidugi Kaunas, ärka juba!»

Nagu tuulehoog oleks bussi sisemuse korraga segi paisanud ja siis kõik akende juurde kobarasse paisanud. Uinutava mootorisurina mattis korraga selline vadin, mida võib tekitada vaid Tartu Riikliku Ülikooli rahvakunstiansambel, kui neil on vaja midagi arutada. Nüüd oli aga selleks põhjust enam kui küll. Kuskil all nagu oru põhjas särasid öös tohutud tuled — meie sõidu eesmärk.

Palju on tartlastel tulnud vastu võtta külalisi, ühiselamuisse aga saabub kirju, mis kannavad mitte ainult Nõukogude Liidu linnade postitempleid, vaid mõnel leidub isegi tempel «Международное». Kõige sõbralikumad suhted on aga kahtlematult loodud Leedu noortega. Ja nendele külla, festivalipidustustele me sõitsimegi.

Kuigi hilinesime oma tubli paar tundi, olime üllatusest peaaegu tummad, kui meid vastu võttis... puhkpilliorkester! Vaevalt avanes bussiuks, kui sisse paiskus lillede lõhna ja mehine hüüd «E-la-gu Ees-ti!» Miks küll bussil on ainult üks uks väljumiseks!

Juba on siinsamas auto mootorkattel leitud sobiv koht ja tuline tervitus võtab meid vastu. Peagi on seal ka meie esindaja sm. Paalma, kes annab edasi meiepoolse tervituse. On korraga selline ülev ja rõõmus tunne, mida suudab väljendada vaid üks, ühist mõtet väljendav «Gaudeamus», mis pidulikult kõlab õise Kaunase kohal...

Tore on Kaunas, eriti aga piduehteis! Ei jõua küllalt imetleda linna järgmisel päeval kogunemiskohale minnes.

Ja siin üllatavad meid kaunaslased taas. Vaevalt oleme jõudnud kogunemiskoha lähedale, kui kõlab hoogne tervitusmarss ja peagi oleme lausa uppunud lilledesse. Pisut kohmetuks teeb selline soe vastuvõtt, ei oska nagu omaltpoolt vastata sellele. Uuesti kõlavad lühikesed, kuid seda südamlikumad tervitussõnad. Ja siis... saabub tõesti pühalik vaikus. Noormees Kaunase Polütehnilisest Instituudist võtab peast oma vormimütsi ja asetab selle meie esindaja sm. Paalma pähe. Raske on edasi anda selle hetke mõtteid ja tundeid. Kahju vaid, et siia sekkub pisut kibedust: me ei saa vastata samasuguse kingitusega, sest meil puudub veel oma vormimüts... Anname üle oma kingituse, rahvuslike sõlgedega kaunistatud albumi.

Ja uued sõbrad ongi juba leitud.
«Hei, fotograaf, tee juba kiiremini!»

Järgneb demonstratsioon. Kogu loodus nagu võtaks osa noorte pidupäevast. Lausa kevadine päike paneb särama kaunid rahvarõivad ja noorte silmad. Lühikesel peatusel on segunenud Eesti, Läti, Leedu ja paljud teised noored. Lausa filmilindi kiirusega liigub fotoaparaatides film, iga fotoaparaadi omanik peab lausa jooksma, et kõigi soove rahuldada. Ja kes ei tahaks saada sellest päevast mälestuseks fotot!

Jõuame Kaunase spordihalli. Üle 1200 pealtvaataja aplausi saatel marsivad noored halli. Pidulik lipuheiskamine, tervitussõnad.

Peagi on põrandal Kaunase Polütehnilise Instituudi laulu- ja tantsuansambel. Ja siis kõlab korraga rohkem kui tuhande inimese suust skandeerides: «E-la-gu Ees-ti!» Oleme tõesti pisut jahmunud. Mis see siis on, ega me pole lõpuks ainsad külalised? Ja samas kõlab eesti keeles «Mu isamaa on minu arm...» Vähemalt mina olen võimetu sõnades seda tunnet edasi andma, mis meid sel hetkel valdas. Võib-olla sai osake sellest tundest vabaks siis, kui meie poisid «elagu»-hüüete saatel ennutasid lae alla ansambli juhi ja tüdrukud tulid lilledega.

Esinesime ka meie. Et omalt poolt pakkuda parimat, selleks pingutas vist igaüks meist palju rohkem kui isegi dekaadikomisjoni ees. Ja — hästi ta läks. «Näärisoku» solist Ahto Lõhmus võis õige ligidalt tutvuda halli laega. «Konnatantsu» tantsijatel aga tuli korrata oma tantsu — muide ainus tants, mis tuli kogu festivalil kordamisele.

Palju, palju ilusat ja huvitavat toimus neil kahel päeval. Tõrvikutega rongkäik Neemeni kaldale, sõprussuhted, ühised laulud... Siin puudus paraadlikkus, seda asendas südamlikkus. Rongkäigus liikusid läbisegi eestlased, leedulased, lätlased. Uusi sõpru on raske lahutada...

Lõpuks saabub paratamatu lahkumine. Ammu ootab autobuss, siinsamas tänaval aga käib alles tants. Kui tänulikud olid sel momendil noored ettenägelikele festivali organiseerijaile, kes festivaliteatmikku jätsid tühjad lehed märkmete jaoks. Igaüks tahtis saada mälestuseks mõne rea. Sõna «sõprus» esines siin küll vist igas väikeses pühenduses, isegi rohkem kui sõna «armastus», kuigi ka seda esines rohkesti...

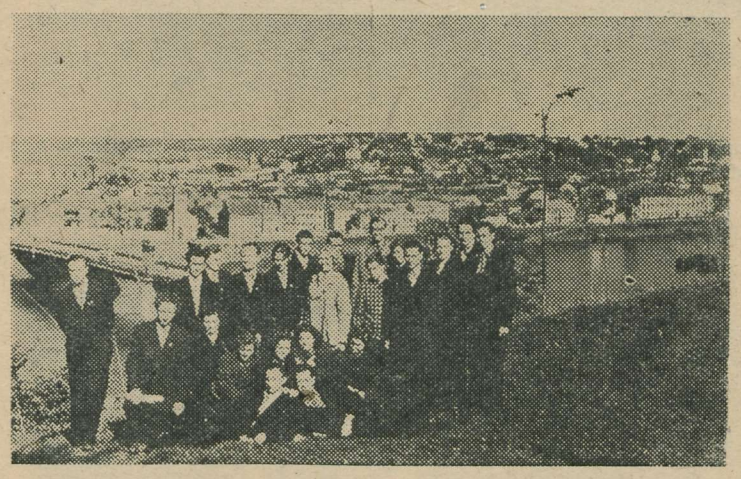

Vabal ajal, seda oli küll vähe, tutvuti Kaunase linnaga.

Veelkord ühine «Gaudeamus», «Elagu Eesti!», «Tegyvuoja Lietuva» ja buss lahutab meid sõpradest, kuid mitte kauaks — nägemiseni Tartus meie festivalil!

Ü. TOOTSEN,
bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilane

LUGUPEETUD SELTSIMEES!

Tõrvikutega rongkäik algab RT „Vanemuise" eest laupäeval, 13. oktoobril kell 19.
Tule kohale 15 minutit varem!

Kasahstani uudismaadelt

TÕELISEL TÖÖPERIOODIL

Massilised viljakoristustööd algasid Moskovski sovhoosis 14 augustil. Aga juba nädal aega varem läksime brigaadidesse, et teha viimaseid ettevalmistustöid koristuseks.

Brigaadi mõiste on uudismaadel natuke teine kui meil. Ühele brigaadile kuulub siin 4000—6000 ha külvipinda, brigaadi käsutuses on tavaliselt 14—15 kombaini, üle 10 veomasina, traktorid jne. Koristustööde ajal ulatus brigaadis tööliste arv sajani. Brigaadi keskus on omamoodi linnake, mis koosneb vagunitest, telkidest, šalassidest. Muide IV brigaadi keskuses oli ka elektrivalgus olemas. Brigadiril on ulatuslikud volitused brigaadi töö juhtimisel. See on ka mõistetav, sest brigaad on siin suurem kui enamus meie kolhoose ja sovhoose. Seetõttu sõltub brigaadi töö edukus väga palju brigadiri isikust.

Ärasõit.

Mida me siis tegime n. ö. päris töö ajal — viljakoristustööde!? 16 üliõpilast töötas kombainidel kombaineriabilistena, üle 20 meie tütarlastest töötas põhukogujatel, ülejäänud leidsid endile tööd kas vilja kokkuveoplatsidel (nn. tokkidel), viljaveol elevaatorisse, köögis vm. Igal alal kerkisid üles ka omad eesrindlased. Nii autasustati kombaineriabilistena töötanud Grigori Voropajevit, Vladimir Lazarevi, Mihhail Skaperinit, Aleksander Smirnovi, Arkadi Volpinit, Julius Jurassovit ja Erik Letbergi märgiga «Uudismaade ülesharimise eest». See märk on uudismaadel kõrgesti hinnatud, ja et eesti lookbrigaadide liikmed uudismaadel neid märke üsna rohkesti said, see näitab, et me suutsime võita oma tööga üldise tunnustuse.

Põhukogujatel töötavaist tütarlastest saavutas parimaid tulemusi V kursuse vene filoloog Antonina Fomenkova. Üldiselt aga selle ala «spetsidel» eriti ei vedanud. Koristustööde käigus purunesid paljud põhukogujad ja koristustööde lõpuperioodil töötas enamik kombaine ilma põhukogujateta.

Küllaltki raske töö oli viljalaadijatel. Esialgu töötas laadijatena peamiselt grupp poisse (suures osas endised ehitusbrigaadi liikmed). Viimastel nädalatel aga võtsime endi peale kõigilt sovhoosi masinatelt vilja mahalaadimise elevaatoris. Selleks rakendasime tööle 27-liikmelise laadijate brigaadi, mille koosseisus oli ka üle 10 tüdruku. Ja peab ütlema, et poistel tuli kõvasti pingutada, et mitte maha jääda sellistest tüdrukutest, nagu Mall Varik, Haldi Teras, Elle Kask jt.

Üsna suur osa meie üliõpilasperest töötas viljakokkuveo platsidel (tokkidel). Need on kuni ühe hektari suurused väljakud, kuhu kombainide juurest veetakse vili. Vajaduse korral kuivatatakse siin vilja, s. o. aetakse laiali ja segatakse labidatega ning aetakse siis kokku pikkadesse teravaharjalistesse kuhilatesse, kus vili on vihma eest enam-vähem kaitstud (vesi niisutab ainult 2—3 sm sügavuse pealiskihi). Edasi veetakse siit vili juba elevaatorisse. Eriti vihmaste ilmade puhul on tokil tööd palju.

Kogu IV brigaadi rahvas mäletab kindlasti veel kaua aega tublit kokka, Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilast Ljubov Zujevat. Kokaamet oli üks raskemaid: tuli ringi rahmeldada varahommikust kuni hilisööni. Ljuba suutis aga alati olla heas tujus, kiire ja tähelepanelik. Mitte asjata ei autasustatud Ljubat esimesena meie ülikooliperest Akmolinski oblasti komsomolikomitee aukirjaga.

Osa üliõpilastest ei töötanud aga viljakoristustööde ajal brigaadides. Sovhoosis läks vaja neid muudele töödele. Nii töötasid 4 noormeest (Ivar Kostabi, Ants Tasuja, Tõnu Seeru ja Arvo Rosenberg) kogu aeg maalritena, et anda sovhoosi majadele ilusamat välimust. Ina Mihhailova ja Malle Evert olid sovhoosi haiglas õdedeks. Meie üliõpilasi töötas veel viljavastuvõtupunktis, maamõõtja abilistena jm.

Ei oleks õige kujutada tööd uudismaadel n. ö. asfaltteed mööda sõitmisena, kus kõik läheb lihtsalt ja libedalt, ole ainult lahke ja tööta niipalju kui jõuad. Käesoleva aasta lõikus, see oli esimene tõeline lõikus uudismaadel (möödunud aastal hävitas põud suure osa saagist) ja seepärast puudusid nii direktoril kui ka brigadiridel kogemused töö õigeks organiseerimiseks. Sellest olid tingitud nii mitmedki tööseisakud, inimeste ümberpaigutamised ühelt töölt teisele, segadused töö ja töötasu arvestamisel jne.

Kui palju me teenisime uudismaal? Teenistus oli väga kõikuv. Oli üsna suur hulk üliõpilasi, kellel peale toiduraha jäi järele ainult 200—300 rbl. raha. Paljudel ulatus teenistus aga kaugelt üle tuhande rubla. Teenistus sõltus üsna palju sellest, millisele töökohale keegi oli sattunud. Suhteliselt rohkem teenisid kombaineriabilised ja laadijad, vähem vilja kokkuveoplatsidel töötajad. Viiendas brigaadis, kus brigadir oli tublim ja töö paremini organiseeritud, teenisid ka meie üliõpilased paremini kui neljandas brigaadis.

18. septembril algas tagasisõit. Seekord sõitsime juba reisivagunites ja tunduvalt kiiremini (8 päeva asemel 6 päevaga). Ka marsruut oli erinev: sõit läks üle Lõuna-Uraalide, läbi Kuibõševi ja Pensa Rjažkini, sealt keerasime läände ning sõitsime edasi Smolenski, Vitebski, Dno ja Pihkva kaudu Tartusse.

Tagasiteel oli palju juttu uudismaadest ja tööst seal. Ma ei kuulnud aga, et keegi oleks kahetsenud oma sõitu. Üldine arvamus oli: «Vahel oli küll raske, aga siiski oli tore ja huvitav ja kui tulevikus veel oleks vaja sõita, ega ära ei ütleks.»

O. Kuuli

Töö on tehtud. Homme algab kojusõit. Veel viimast päeva istutakse oma ehitatud šalassi kõrval päikesepaistel. Ü. VOOGLAIU fotod.

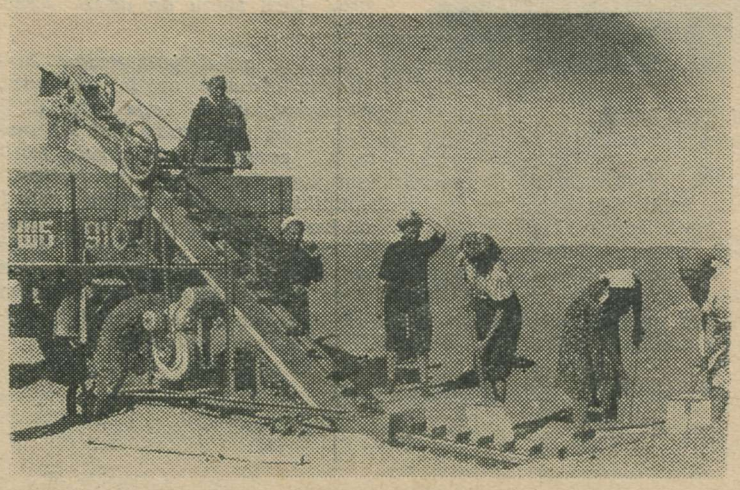

Laadimismasina abil on koorem varsti peal. Laadijatel, Ajaloo-Keeleteaduskonna tütarlastel, tuleb ainult vähe kaasa aidata.

Töö kõrval jätkus aega ka muuks. Mõnigi kord sõideti kogu brigaadiga Išimi jõe äärde suplema.

M. KESAMAA

EŠELONI LAUL

Ilmas palju kauneid on teid,
üks tee viis kokku siin meid.
lauldes steppi meid viimas nüüd on
ešelon, ešelon, ešelon.

Ootab viljaväljade kuld
keset noorust ja päikesetuld.
Uueks jõuks ja tegudeks on
ešelon, ešelon, ešelon.

Refr.:
Oo, ešelon.
Ükski töö pole meile ju raske,
oo, ešelon.
Laulud lõbusalt kõlada laske
la-la . . .
Teras laulab me rataste all
la-la . . .
Tervitet olgu uudismaad.

Tartu noormees ja Tallinna neid
üks mõte see ühendab neid,
millal põllule jõudmas kord on
ešelon, ešelon, ešelon.

Neist päevist, sest lõbusast teest
me mõtleme eluaeg veel
ja ikka veel meeles meil on
ešelon, ešelon, ešelon.

Refr.:
Oo, ešelon . . .

KROONIKA

Uusi õppejõude

1956/57. õppeaastat alustab koos möödunud õppeaastal meie ülikoolis töötanud õppejõududega terve rida uusi noori õppejõude. Nii hakkab poliitökonoomia kateedris õpetajana tööle aspirantuurist tulnud Georg Rekker. Dialektilise materialismi kateedri koosseisus asus õpetajana tööle Moskva Riikliku Ülikooli lõpetanu Mai Ojamaa.

Tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri õppejõudude koosseisu tuli juurde prof. Ilus, kriminaalõiguse ja -protsessi kateedrisse vanem-õpetaja Elmar Raal.

Kaubandusökonoomika kateedri koosseis täienes nelja õppejõu võrra. Tööle asusid vanemõpetaja Ain Ruuvet, assistendid Heiki Müür ja Martin Loim ning õpetaja Maimu Kuusk.

Vene kirjanduse kateedris hakkab tööle vanemõpetajana Sara Mints, üldise ajaloo kateedris vanemõpetajana Helmut Piirimäe, võõrkeelte kateedris dotsendina Johannes Silvet, õpetajatena Laine Võsamäe, Gunnar Kiviväli, Alice Habermann, Pent Nurmekund ja Arthur Hone.

Meie ülikooli ajaloost

SOOME ÜLIÕPILASI

Pärast enam kui 90 aastat kestnud vaheaega avati Tartus taas ülikool 1802. aastal. See uus ülikool oli loodud peale Balti provintside, s. o. Eestimaa, Liivimaa ja Kuramaa, ka nn. Vana-Soome jaoks. Vana-Soomeks nimetati seda osa Soomest, mis juba Uusikaupunki rahulepingu alusel oli liidetud Vene riigiga. Tartu ülikool pidi hakkama ette valmistama ametnikke, arste, õpetajaid ja muid haritlasi kõigepealt just mainitud nelja ala jaoks. Et tulevased ametnikud saaksid asjaomaste provintside põliste elanike, lätlaste, eestlaste ja soomlastega emakeeles suhelda, selleks loodigi ülikooli juurde juba 1803. aastal eesti ja soome keele lektorikoht ning läti keele lektorikoht.

Nagu nähtub Tartu ülikooli tolleaegsest *Album Academicumist*, on otsekohe pärast ülikooli avamist tulnud siia mitu soome noormeest. Soomlaste maa-alal oli küll olemas Turu ülikool, ent Vana-Soome ja selle ülikooli vahel oli riigipiir. Välismaal õppinud noormeestel polnud nõnda kerge kohta leida kui neil, kes olid olnud mõnes oma riigi ülikoolis. Seega immatrikuleeritakse juba aastal 1803 kolm soomlast. G. Avenarius ning Fr. W. Melart hakkasid õppima teoloogiat ja P. H. Melart filoloogiat. Neist oli esimene hiljem pastoriks Vuoles ja Kelttos ning teine algul õpetajaks Haminas, ent pärast pastoriks Hiitolas. Filoloogist sai õpetaja Viiburis ja Sortavalas. Järgmisel aastal soomlasi Tartu ei tulnud, kuid 1805. aastal immatrikuleeriti kuus noormeest. Neist astus viis õppima teoloogiat, nimelt A. Rönholm (oli hiljem õpetajaks Haminas ja pastoriks Parikkalas), G. Lundberg (suri noorelt), E. Passelberg (oli pastoriks Ingerimaal), G. Fr. Melart (oli pastoriks Jääskis ja Parikkalas) ja teine G. Fr. Melart (töötas õpetajana Sortavalas). Arstiteadust õppima tulnud J. A. Avenarius oli pärast arstiks Vene sõjaväes ja Peterburis.

Mitu soomlast astus Tartu ülikooli ka 1806. aastal. Usuteaduskonda astusid A. Wallberg (oli pastoriks Taipalsaares), Chr. Wallberg (oli õpetajaks Haminas ja pastoriks Sakkolas) ja P. Wallberg (oli pastoriks Kuolemanjärvel ja Kivennaval). Arstiteaduskonda tulid C. Bruun ja J Fr. Rosenius, kes olid hiljem mõlemad Vene sõjaväearstiks.

Järgmised noored soomlased tulid Tartu 1808. aastal. Neist immatrikuleeriti 3 Usuteaduskonda: Fr. Strohlmann (oli Haminas ja Viiburis õpetajaks ning pastoriks Muolaas), A Tesche (oli õpetajaks Viiburis ja pastoriks Jääskis) ja J. E. Passelberg, kes suri noorelt. A. Wulffert hakkas õppima filoloogiat. Tema oli hiljem õpetajaks Viiburis, ametnikuks Soome kindral-kuberneri juures, Peterburi luteriusu konsistooriumi notariks ja postidirektoriks Soomes.

1809. aastal tulid usuteadust õppima J. Löfberg (oli õpetajaks Käkisalmis ja pastoriks Savitaipalel) ja H. Wegelius (suri üliõpilasena). Õigusteaduskonda astus A. von Dähn (töötas Peterburis Soome komitees). Arstiteaduskonda astus H. Hornborg (oli arstiks Kuopios ja Viiburis ja mõnd aega ka Vene sõjaväes). E. W. Bruun hakkas õppima sõjateadust. Tema oli hiljem Vene sõjaväes kapteniks.

Kõige enam soomlasi tuli Tartusse 1810. aastal, nimelt 11 noormeest. Usuteaduskonda võeti neist A. U. Procopaeus (oli pastoriks Valkealas), E. Holmstein (oli õpetajaks Haminas, pastoriks Kristiinas), J. R. Winter (oli pastoriks mitmes kohas Ida-Soomes), J. Tykén (oli õpetajaks ja pastoriks Savonlinnas), C. Wahlberg (oli õpetajaks Loviisas, pastoriks Lõuna-Venemaal). Sõjateaduse õppimisele andus J. A. Melart (oli õpetajaks Sortavalas ning sõjaväe- ja riigiametnikuks). Juristideks said G. E. Procopaeus (oli Hamina magistraadi sekretäriks), A. Uimoni (alias Espensen, oli Sortavalas postmeistriks ja kohtunikuks), J. Bartram (tegutses Lõuna-Venemaal agronoomina) ning N. Schmidt (oli suurvürst Konstantin Pavlovitši kantseleiametnikuks ja raamatukoguhoidjaks, elas hiljem Viiburis). Chr. F. Melart hakkas õppima meditsiini ja oli arstiks Vene sõjaväes, Kuopios, Helsingis ning Turus.

Suur oli soomlaste juurdevool ka järgmisel aastal. Teoloogiat hakkasid õppima J. Sundblad (oli pastoriks mitmes kohas Ingerimaal), A. Schening (oli õpetajaks Savonlinnas ja Suomenlinnas), H. Wegelius (oli õpetajaks Savonlinnas ja Viiburis, pastoriks Ruokolahtis ja Lappeenrannas) ning C. Homan (oli õpetajaks Viiburis ja vaeslaste varjupaiga ökonoomiks Peterburis). Juristiks hakkasid N. J. von Clayhills (oli Soome kindralkuberneri kantseleiametnikuks ja prokuratuuri tõlgiks), N. Hornborg (töötas Peterburis Soome komitees), A. von Tawast (oli Turus ja Helsingis riigi- ja Viiburis tolliametnikuks). Filoloogiat õppima tulnud L. Loyander oli pärast Kuopios postiinspektoriks.

1809. aastal liitus Hamina rahu põhjal kogu Soome Venemaaga. Seega siirdus Vene riigi piiridesse Turu ülikoolgi. Nüüd hakkasid ka Vana-Soome noormehed järkjärgult

Kirjutavad ülikooli noorimad

Igal sügisel võtavad meie ülikooli auditooriumid, laboratooriumid ja õppekabinetid vastu hulgaliselt uusi üliõpilasi. Nad kõik tulevad siia tulvil suuri lootusi ja nooruslikku energiat. Neil kõigil on oma eesmärgid ja unistused, mille poole nad püüavad, mida nad kindlasti tahavad saavutada. Praegu on veel vara öelda, kuidas nende kavatsused hakkavad täituma — kestab ju õppetöö alles teist nädalat. Oma tähelepanekud ja esimesed muljed on neil aga juba olemas. Sellest kõnelevad ka järgnevad kirjad.

Esimesed muljed

Esimesed meeldejäävad muljed TRÜ-st on pärit ülikooli avaaktuse päevast. Sel päeval sisenesin teatava aukartusetundega ülikooli peahoonesse. Teadmine, et kuulun sellesse suurde kollektiivi, mida endast kujutab TRÜ üliõpilaskond, sisendas uhkust, kuid sealjuures ka ebakindlust, sest kõik tundus uudne ja võõras.

Algasid esimesed loengud ülikoolis. Palju oli siin uut ja ebatavalist. Nüüd aga hakkame pikkamööda harjuma. Oma kursusekaaslastega olime põhjalikumalt tutvunud neil päevil, mil töötasime ühiselt kolhoosis. Seetõttu on meil välja kujunenud juba päris hea kollektiiv.

T. NURMISTE,
farmaatsiaosakonna I kursuse üliõpilane

Algas stuudium

Väga mitmesugused mõtted haarasid meid, I kursuse filolooge, kui astusime esmakordselt üle ülikooli läve.

Möödunud nädal tõigi esimesed muljed. Kõigepealt nõudis harjumust «rändav eluviis». Tihti leidsime end seismas ülikooli suure kella all, arutades nõutult, kuhupoole suunduda. Ka loengute konspekteerimine ei läinud otsekohe libedasti — on ju ained uued ja kuulamine nõuab pidevat tähelepanu.

V. PURASK,
eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursuse üliõpilane

Uue elu lävel

Juba keskkooli algpäevadel tärkas minus huvi võõrkeelte vastu. Aastatega see huvi süvenes ja nii tulingi tänavu sügisel Tartu Riiklikku Ülikooli võõrkeelte osakonda. Et keskkooli lõpetamine läks hästi, siis ei olnud karta, et ei pääse ihaldatud alale.

Esimesel oktoobril algas uus ja huvitav elu, millest oli nii palju mõeldud. Kõik erines nii väga sellest, millega olime harjunud keskkoolis. Aga selles ongi esimeste päevade põnevus. Uued ruumid, uued õppejõud, uus suur kollektiiv. Selle kõigega tuleb harjuda. Nagu esimeste muljete põhjal võib otsustada, hakkab mulle ülikoolis väga meeldima. Arvan kindlasti, et elu siin muutub veelgi huvitavamaks. Ees seisab ju komsomolitöö, osavõtt ÜTÜ-st, hakkab tööle inglise keele ring.

Mina ja kõik minu kursusekaaslased oleme veendunud, et TRÜ on meile armastatud Alma Materiks ja tõeliseks koduks kogu meie õpinguaja jooksul.

G. GRÜNBERG,
võõrkeelte osakonna I kursuse üliõpilane

Kuidas kasutada Pearaamatukogu

TRÜ üliõpilastel on ühe tähtsama õppebaasina kasutada meie vabariigi suurim raamatukogu — TRÜ Pearaamatukogu ligi 2 000 000 trükiüksuseni ulatuva raamatufondiga. Sellest raamatukogust võivad üliõpilased saada nii õppetööks tarvilikke õpikuid kui ka teaduslikuks tööks vajalikke materjale.

2 000 000 üksust — see paneb mõtlema ja täidab vaimustusega või «hirmuga» nii mõnegi noore lugeja. Kuidas saada õigust raamatukogu kasutamiseks, kuidas orienteeruda selles tohutus raamatute hulgas, kuidas leida vajalik raamat?

Pearaamatukogus, Toomemäel, leidub kõik see kirjandus, mida vajame teaduslikuks tööks, kursuse- ja diplomitööde koostamisel. Sealsest perioodika lugemissaalist võib leida kõiki jooksva aasta eestikeelseid ajalehti ja ajakirju, keskseid venekeelseid ajalehti, vene- ja võõrkeelseid teaduslikke, kirjanduslikke ja ühiskondlik-poliitilisi ajakirju ning palju teisi.

Selleks et saada õigust raamatukogude kasutamiseks, tuleb üliõpilastel registreeruda lugejaiks esimese kursuse üliõpilastel õpperaamatukogus, vanemate kursuste üliõpilastel Pearaamatukogus (samas toimub ka endiste lugejate ümberregistreerimine).

Lugejaks registreerumine on aga alles esimene samm raamatukogu kasutamiseks. Tuleb osata leida ja välja kirjutada vajalikke teoseid ja ajakirju. Selles abistavad mitmesugused kataloogid. Pearaamatukogus on lugejate kasutuses eestikeelse, nõukogude ajal ilmunud venekeelse ja uuema võõrkeelse kirjanduse alfabeetilised kataloogid ja süstemaatiline kataloog, mis haarab uuema eestikeelse, venekeelse ja ka võõrkeelse kirjanduse. Peale lugejate kataloogide on Pearaamatukogus veel hulgaliselt teisi sise- ehk töökatalooge ja töökartoteeke, millede abil võib leida neid teoseid, mis lugejate kataloogides ei peegeldu.

On täiesti arusaadav, et lugejale võib Pearaamatukogu kataloogides orienteerumine alguses raskusi tekitada, sest raamatukogu üle saja viiekümne aastase eluea vältel on neid koostatud küllaltki palju ja mitmesuguseid, seepärast korraldab Pearaamatukogu üliõpilastele grupikonsultatsioone raamatukogu kasutamiskorra ja kataloogidega tutvumiseks. Grupikonsultatsioonid toimuvad kolmes järgus: I kursuse üliõpilastele tutvustatakse üldjoontes raamatukogu kasutamiskorda ja katalooge, vanemate kursuste üliõpilasi tutvustatakse bibliograafiliste materjalidega, mis saavad neid tublisti abistada kursusetööde ja ringide tööde koostamisel, aspirante ja nooremaid teaduslikke töötajaid tutvustatakse aga juba kõikide raamatukogu kataloogide ja kartoteekidega.

E. KUDU,
Pearaamatukogu bibliograaf

Õppimisvõimalused avaramaks

Alates 3. oktoobrist on ülikooli peahoone taga asuvas, seni pikemat aega kasutamata ruumides avatud TRÜ Pearaamatukogu filiaal — õpperaamatukogu ja lugemissaal 126 kohaga.

Uus õpperaamatukogu on komplekteeritud seni Toomel asunud õppekirjanduse ning Pearaamatukogu lugemissaali raamatute baasil. Koos marksismi-leninismi klassikute teostega on raamatute arv ca 60 000.

Uus lugemissaal on varustatud mugavate pruuni linoleumiga kaetud laudadega. Lähemal ajal on kavas perioodika lugemisruumi avamine.

Äsja avatud raamatukogu avardab tunduvalt üliõpilaste õppimisvõimalusi, kuid ei suuda lahendada selles küsimuses valitsevat kriisi, eriti eksamisessioonide ajal.

Kuigi õpperaamatukogu on alles mõne päeva töötanud, on üliõpilaste huvi selle vastu elav. 3. oktoobril laenutati lugemissaali ainult 26 köidet, 5. oktoobril 121. 8. oktoobril oli aga nimetatud arv vähemalt 3 korda suurem. 8. oktoobri õhtuks oli 919 üliõpilasele koju laenutatud 1851 raamatut. Teaduskondade järgi on aktiivsemateks raamatukogu külastajateks (kasutatud kirjanduse alusel) Arstiteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased.

Informatsiooni korras olgu märgitud veel järgmist: õpperaamatukogu uus lugemissaal on avatud esmaspäevast reedeni kella 8—23, laupäeval kella 8—17.

Raamatute laenutamine koju toimub esmaspäevast reedeni kella 13—18 ja laupäeval kella 10—15.

Raamatute (marksismi-leninismi klassikud välja arvatud) kättesaamiseks tuleb kirjutada soovisedel. Et kergendada fondi töötajate ja laenutajate tööd, olgu soovisedelid kirjutatud loetava käekirjaga, eriti kehtib see lugeja nime kohta. Samuti ärgu unustatagu märkimast soovitava õpiku osa (juhul kui on tegemist mitmeosalise teosega).

Kataloogist kirjutatagu välja ainult need kohaviidad, mis algavad N-ga (õppekirjandus) või märkusega Õp. os. Kohaviitasid, mis algavad 1-ga või koosnevad ainult tähest A- ja sellele järgnevast 4- või 5-kohalisest arvust, ärgu välja märgitagu, sest nad ei tähista õpperaamatukogu kirjandust.

Kui õpikust on ilmunud mitu trükki, on vajalik kõigi trükkide vastavate kohaviitade väljamärkimine.

H. HEIN,
TRÜ õpperaamatukogu töötaja

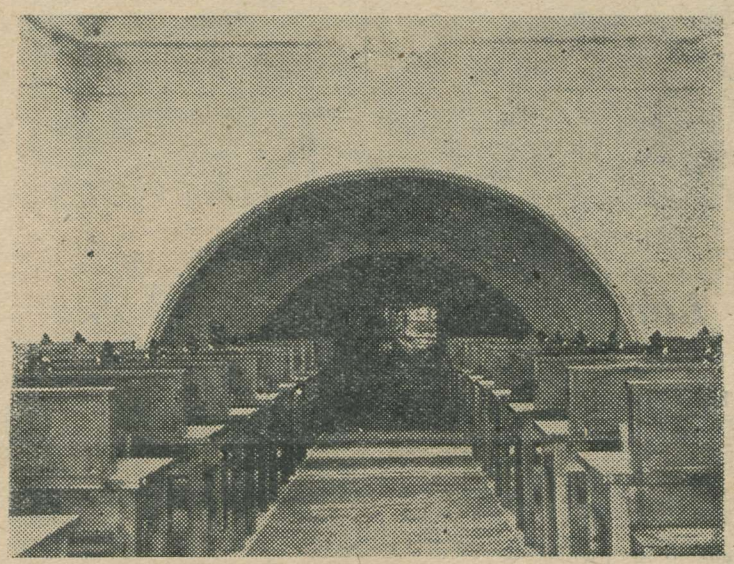

TRÜ õpperaamatukogu lugemissaal. *J. Miku foto*

TARTU ÜLIKOOLIS

Turusse suunduma, kus õppis enamik kaasmaalasi. Sellepärast tekib 1812. aastast alates tagasiminek soomlaste Tartu tulekus. 1803. aastast 1811. aastani oli Tartus olnud kokku vähemalt 44 soome noormeest. On võimalik, et veel mõne üliõpilase soome päritolu tehakse hiljem kindlaks. Neist 44 soomlasest, kelle rahvuslik päritolu on kindel, oli teoloogе 24, juriste 8, arste 6, filoloogе 3 ja sõjateaduse õppijaid 2. Samadel aastatel oli Tartu ülikooli immatrikuleeritud üldse 658 üliõpilast. Seega oli soomlasi üle 7% kõigist immatrikuleeritud noormeestest. Soomlasi oli igatahes rohkem kui eestlasi või lätlasi.

Kuigi 1812. aastast alates vähenes soomlaste siirdumine Tartu, ei katkenud siiski nende juurdevool täielikult. 1813. aastal on immatrikuleeritud 2 teoloogi — C. G. Ackerstedt ja P. G. Avenarius (oli pastoriks Vuoles ja Skuoritsas ning õpetajaks Peterburis), 1 jurist — C. Gasmeyer (oli sõjaväes majoriks) ja 1 filoloog — A. Björckmann (oli õpetajaks Haminas). 1814. aastal sai teoloogiks Chr. W. Avenarius (oli pastoriks Slavjankas), meedikuks J. G. von Koerber (jäi arstiks Baltimaile) ja juristiks A. Bruun (oli Peterburis luteriusu kindralkonsistooriumi prokuröriks jne.). 1816. aastal immatrikuleeriti Arstiteaduskonda A. Avenarius, kes sai arstiks Venemaal. 1819. aastal hakkas Tartu ülikoolis filoloogiat õppima E. Bergenheim. Pärast ülikooli oli ta Hamina kadettide korpuses ja Turu gümnaasiumis õpetajaks, pastoriks Turus ja Kangasalas ning lõpuks Turu peapiiskopiks. 1821. a. võeti meedikuks B. J. Stengrund ja 1822. a. samale alale E. Maconi, kes oli arstiks sõjaväes ja Haminas. Arstiteaduskonda tuli järgmisel aastal ka H. W. Bruun, kes siirdus hiljem Odessasse elama. 1822. aastal võeti juristiks Ph. J. Bruun, kes siirdus samuti Odessasse, kus ta oli muide sealse ülikooli dotsendiks. Veelgi üks Bruunidest, nimelt C. Fr. Bruun astus 1826. aastal Arstiteaduskonda. Tema oli hiljem arstiks Peterburis.

Nagu esitatust nähtub, oli mitmetel perekondadel saanud traditsiooniks oma poegi Tartu saata.

Soome üliõpilaste Tartu siirdumises on möödunud sajandi esimesel poolel olnud veel üks tõusuperiood. Kui Turu linna suures tulekahjus hävis sealne ülikool, viidi maa kõrgem õppeasutus üle Helsingisse 1827. aastal. Soome ülikooli reorganiseerimise perioodil näib Ida-Soome noortel olevat taas tõusnud huvi Tartu ülikooli vastu, kus õppetegevus kestis pidevalt edasi. Kolme aasta jooksul on Tartusse tulnud kakskümmend soome üliõpilast. 1827. aastal said Arstiteaduskonda E. Bruun (oli ametis mitmel pool Venemaal), J. J. Hasselström (oli ametis samuti Venemaal), A. G. Hornborg (töötas Venemaal, elas hiljem Porvoo lähedal) ja J. Fr. Schwindt. Viimane mainituist oli soome kuulsa etnograafi ning ajaloolase Theodor Schwindti isa. Nagu Th. Schwindti eluloos mainitakse, on ta isa tulnud Tartusse just Vana-Soome traditsioonide põhjal (S. Haltsonen, Theodor Schwindt kansatieteilijä ja kotiseuduntutkija, Helsinki 1947, lk. 72). — Sel aastal hakkas esmakordselt üks soome noormehi C. L. Plate Tartus õppima farmaatsiatki. Hiljem oli Plate apteekriks Moskvas. Fr. Sylvanderist sai teoloog. Tema oli pärast stuudiume pastoriks Tallinnas.

Järgnenud 1828. aastal kasvas soome üliõpilaste arv 11 mehe võrra. Arstideks tulid A. Elcan (oli arstiks Peterburis), G. A. Menander, kes siirdus meremeheks, J. Nymann (töötas Venemaal), I. H. Hornborg (oli muide suurvürstinna Maria Nikolajevna õuekontori direktoriks) N. Chr. Jaenisch, kes suri üliõpilasena, ja J. J. W. Grenquist (oli õpetajaks Kurskis ja siis postmeistriks Käkisalmis). Teoloogideks hakkasid A. Skotte (oli pastoriks Gatšinas). Fr. G. Berg (oli pastoriks mitmel pool Ingerimaal), I. Sonni (oli pastoriks Peterburi soome kirikus ja Kelttos), Fr. E. Peronius (oli pastoriks Tyrös ja Lempalas) ning P. Pundani (oli pastoriks Venemaal).

1929. aastal tuli arstiteadust õppima 3 soome noormeest. J. J. Peronius (suri üliõpilasena), H. Quarnberg (töötas Peterburis) ja J. P. Asikanus (töötas Käkisalmi lähedal Kuukolas).

Järgnevatel aastatel pole enam ilmset soomlaste juurdevoolu Tartu ülikooli. Helsingi ülikoolis oli õppetöö kõigiti stabiliseerunud. Soome noormehed suundusid Ida-Soomestki nüüd üldiselt sinna. Mõned perekonnad, nagu Bruun ja Peronius jäid siiski ustavaks Tartule, lähetades siia poegi ka hiljem. Hilisemad soome üliõpilased on aga Tartus olnud sporaadiliselt, mitte aga süsteemipäraselt, nagu need (vähemalt) 77 noormeest, kes immatrikuleeriti siia 1803. ja 1829. a. vahel. Need 33 teoloogi, 25 arsti, 11 juristi, 5 filoloogi, 2 sõjateadlast ja 1 farmatseut jäid osalt Baltimaadele või tolleaegse Venemaa muudesse osadesse. Enamik nendest töötas aga hiljem oma kodumaal või vähemalt soome rahva hulgas, olles seega elavaks sidemeks Tartu ja Soome vahel. Neid ülesandeid, mis pandi Tartu ülikoolile Vana-Soome teenindamiseks, on see ülikool siiski mõnel määral täitnud.

Prof. P. ARISTE

ÜTÜ — Mitte kaotada aega ringide töölerakendamisel

Uue õppeaasta algus — see on «stardipauk» Üliõpilaste Teaduslikule Ühingule, millel õppeprotsessi asendamatu abilisena ja täiendajana noorte teaduslike kaadrite kasvatajana on oluline koht meie ülikooli elus. Ja selles stardis uueks tegevus perioodiks ei tohi viivitada, eriti aga veel tänavu. Ülesanded, mis seisavad praegu ÜTÜ ringide ja juhtivate organite ning põhikirja järgi ÜTÜ töö eest otseselt vastutavate instantside, kateedrite ja dekanaatide ees, nõuavad seetõttu lahendamist, edasilükkamatult, kaotamata asjata ainsatki päeva.

Esimese olulise ülesandena, mida rõhutati oktoobrikuu esimestel päevadel toimunud ÜTÜ nõukogu koosoleku otsuses, seisab ÜTÜ aktivistide ees ringide temaatiliste plaanide täpsustamine, nende täiendamine uute esilekerkinud aktuaalsete probleemidega. Tuleb hoolitseda selle eest, et plaanid oleksid elulised, reaalselt teostatavad, et kõikidele teemadele oleksid leitud teostajad. Rõõbiti temaatiliste plaanide täpsustamise ja konkretiseerimisega, mis tuleb lõpetada juba hiljemalt 15. oktoobriks k. a., on kateedrite ja ÜTÜ aktivistide kohuseks luua viivitamatult kõik võimalused plaani võetud tööde tegelikule teostamisele asumiseks ning ringide sisulise töö häireteta kulgemiseks. Ringide töölerakendamisel tuleb pöörata tõsist tähelepanu uute üliõpilashulkade kaasatõmbamisele ringide töösse. Erilist tähelepanu on vaja osutada ÜTÜ töö propageerimisele nooremate kursustel. Senisest rohkem tuleb planeerida huvitavaid, laialdast diskussiooni võimaldavaid töökoosolekuid, mille ettevalmistamisele on samuti vaja asuda kohe.

Võimalikult kiiremini teostatav temaatilise plaani täiendamine ja täpsustamine ning ringide kohene töölerakendamine loob ka vajalikud tingimused senisest suurema arvu võistlustööde esitamiseks üliõpilaste teaduslike tööde iga-aastasele ülevaatusele ning ÜTÜ XI teadusliku konverentsi heaks kordaminekuks kevadsemestril, kusjuures viimane kavatsetakse ÜTÜ nõukogu poolt läbi viia ENSV I noorsoofestivali raames toimuva üritusena.

Kõrvuti eespool mainitud ülesannetega seisab käesoleval kuul ÜTÜ aktivistide ees aruande- ja valimiskampaania läbiviimine, mis nõuab tõsist tähelepanu ja vastutustundlikku suhtumist, kuid mis seejuures ei tohi halvavalt mõjuda ÜTÜ ringides teostatava teadusliku töö organiseerimisele ega katkestada päevakski ÜTÜ töö normaalset kulgu. Üleüliikooliline ÜTÜ V aruande- ja valimiskonverents toimub 22. oktoobril k. a., millele eelnevad ringide ja osakondade aruande- ja valimiskoosolekud. Kogu kampaania käigus tuleb igati taotleda ÜTÜ ligikaudu pooleteisetuhandelise liikmeskonna aktiivsuse tõusu, elavaid, ettepanekute ja kriitikarohkeid sõnavõtte.

ÜTÜ nõukogu avaldab lootust, et ÜTÜ aktivistid tulevad hästi toime praegusel etapil nende ees seisvate tähtsate ülesannetega ning loovad seega võimalused meie ühingu tegevuse resultaatide kvaliteedi uueks tõusuks.

Jõudu tööle, seltsimehed!

A. Koppel,
TRÜ ÜTÜ Nõukogu vastutav sekretär

MÄLESTUSI SUVEST

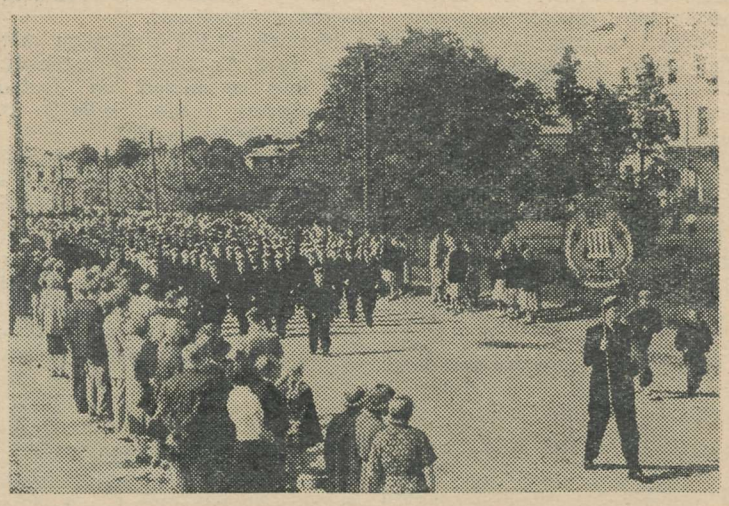

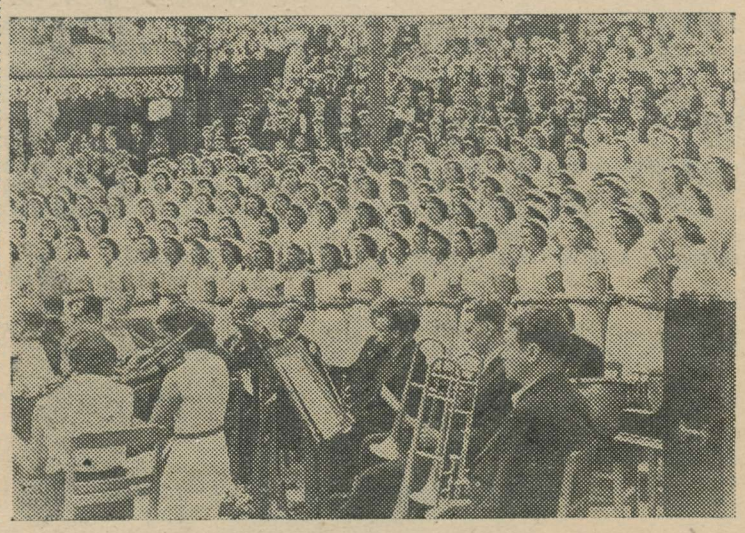

Tänuavaldus TRÜ kollektiivile

A. A. Ždanovi nimelise Lenini ordenit kandva Leningradi Riikliku Ülikooli ametiühingukomitee avaldab Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile Tartu üliõpilaslaulupeost osavõtnud Leningradi Riikliku Ülikooli koorile osutatud erakordselt sooja vastuvõtu eest suurt tänu.

Meile jääb kauaks meelde see kohtumine ja see erakordne tähelepanu, millega meid võtsid vastu Teie ülikooli esindajad.

Eriti tahaksime tänada sm. V. Ritslaidi ja E. Aulingut, kes tegutsesid operatiivselt ja näitasid meie kollektiivi vastu üles suurt hoolitsust.

Ootame teid Leningradis, kus tahame teid vastu võtta sama soojalt.

V. ŠIFRIN,
ametiühingukomitee esimees

*

Juunis toimunud esimesele üliõpilaslaulupeole kogunesid sajad külalised Karjala-Soomest, Leningradist, Riiast, Vilniusest, Kaunasest, Kiievist ja mujalt.

Kaks päeva kõlas laul Toomemäe nõlvadel, keerlesid paarid tantsupõrandal, jätkusid rahvakunsti traditsioonid, jättes unustamatuid mälestusi.

Piltidel: (Ülal) Lauljad siirduvad rongkäigus Toomeorgu. (All) TRÜ naiskoor esinemas.

Lauldes ja tantsides puhkame paremini

Ühes intensiivse õppetöö algusega astuvad tegevusse ka ülikooli rohkearvulised isetegevuskollektiivid. Kõigi nende kollektiivide eesmärgiks on üliõpilastele kunstilise kasvatuse andmise kõrval ka puhkeaja kasulikult veetmine. Kunstiline isetegevus on ülikoolis väga mitmekesine ja žanriderohke. Oleks asjatu ruumi- ja ajakulutus loetleda kõiki isetegevuskollektiive, mis töötavad ülikoolis. Võib aga kindlasti öelda, et käesoleval aastal on võimalik igal üliõpilasel vastavalt oma soovile kaasa lüüa ükskõik millise isetegevuskollektiivi töös.

Käesolev artikkel on mõeldud peamiselt esimeste kursuste üliõpilastele, kellel algul on raske orienteeruda ülikoolielus, ja arvatavasti ka küsimustes, mis puudutavad kunstilist isetegevust.

Mõnes mõttes aitavad olukorda parandada muidugi kõikide kollektiivide teated oma töö alguse ja toimumise kohta. On aga karta, et kõik esimese kursuse üliõpilased ei juhtu teateid lugema, sest kõigil pole loenguid peahoones. Püüan seetõttu käesolevas artiklis pisut puudutada meie isetegevustööd.

Kõigepealt toimuvad oktoobrikuu keskel ülelinnalised noorsoofestivali üritused, milles ka meie ülikooli noortel, eriti just isetegevuslastel pole just väike osa. Pärast festivali avapidustusi toimub meie isetegevuslik töö juba oma plaani järgi, mis sisaldab käesoleval aastal rohkem üritusi, rohkem puhkeaja organiseeritud veetmist kui varem. Juba oktoobri teisest poolest alates hakkavad regulaarselt toimuma üliõpilaste puhkeõhtud, peamiselt Tartu Pedagoogilise Kooli ja Tähe t. klubi ruumides. Siinjuures pole põhjust jätta märkimata, et käesoleval aastal on ümber organiseeritud TRÜ tantsuorkester, kelle juba praegunegi mängukvaliteet lubab loota, et ta suudab seista oma ülesannete kõrgusel. Enamik puhkeõhtuid on kavas läbi viia temaatilistena. Repertuaari osas tahaksin loota, et meid abistab ülikooli kirjandus- ja žurnalistikaring.

Kontsertidest on käesoleval aastal veel kavas kõikide suurte kollektiivide iseseisvad kontserdid. Peale selle veel kontsert eesti heliloojate lauludest vokaalansamblite ja solistide esituses ning operetikatkendite õhtu. Loodame, et me sellega toime tuleme. Kuid see on mõeldav ainult siis, kui ülikooli kogu aktivistide-isetegevuslaste pere seda meie üritust toetab ja aitab läbi viia.

Selleks on aga tarvis, et noored, kellel on hea häälematerjal, astuksid solistide gruppi, kelle tööd juhib tuntud laulupedagoog R. Jõks. Registreerida ja andmeid on võimalik saada alati TRÜ ametiühingukomiteest või klubi juhatusest iga päev kella 16—19-ni. Noored lauljad, kes arvavad, et nad pole just solistid, kuid soovivad siiski laulda, teid ootab TRÜ nais- ja Tartu üliõpilasmeeskoori kõrval veel meie rahvakunstiansambli lauljatepere, eriti vajatakse sinna meeshääli.

Mis aga puutub paljudesse orkestrantidesse, kes veel ei mängi üheski ülikooli orkestris, siis mõtelge tingimata järele, kuhu astuda, aga tingimata jätkake musitseerimist. Teatavasti on kõik orkestrandid näinud suurt vaeva, et vajalikku mänguoskust omandada, seda aga niisama unarusse jätta on lihtsalt kuritegu. Praegu vajavad mängijaid kõikidesse pillirühmadesse TRÜ sümfooniaorkester ja puhkpilliorkester, samuti ka rahvapilliorkester. Estraadiorkestris on aga eriti nõutavad viiulimängijad.

Igasuguseid isetegevuselusse puutuvaid küsimusi lahendab TRÜ klubi kooskõlas teiste organisatsioonidega. Ja kuigi näib, et sobivate klubiruumide puudumise tõttu pole võimalik töötada, me töötame siiski ja veelgi suurema hoole ning innuga kui varem. Loodame, et meie tegevus leiab heakskiitu ka ülikooli juhtkonna poolt, selleks aga peab isetegevus olema tõesti intensiivne, massiline ja kunstiliselt kõrgel tasemel. See omakorda sõltub heast tahtest ja pealehakkamisest ning siin on suur osa ka esimestel kursustel. Suur ülesanne on täita ka kommunistlikel noortel. Kui kõik kommunistlikud noored võtavad vaba aja kultuurse veetmise küsimuse oma südameasjaks, siis muutub kindlasti meie kunstilise isetegevuse viljelemine sisuliselt veelgi paremaks, kaob sihitu lonkimine ning kogu meie elu ülikoolis kulgeb täis nooruslikku energiat ja teotsemistahet.

K. Luts,
TRÜ klubi juhataja

北京大學
ПЕКИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ПЕКИН. КИТАЙ

«Kallis seltsimees Rektor!

1953. a. novembrist kuni 1956. a. juulini töötas Hiinas Nõukogude valitsuse poolt saadetud spetsialistina sm. Sapožnikov. Entusiasmiga ja oma suurte teadmistega aitas ta uue Hiina kõrgema hariduse kujundamist, tehes eriti suurt tööd Pekingi ülikooli õppe- ja teadusliku uurimistöö organiseerimisel.»

Edasi jutustatakse kirjas sm. Sapožnikovi tööst Pekingi ülikooli dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri loomisel, samuti tema osast ülikooli aspirantide ja noorte õppejõudude juhtimisel.

Lõpuks kirjutatakse, et Pekingi ülikooli kollektiiv veendus nõukogude spetsialistide näol järjekordselt nõukogude rahva omakasupüüdmatus abis ja Nõukogude Liidu—Hiina sõpruses.

«Meie ei unusta iialgi nõukogude rahva abi nõukogude spetsialistide poolt. Pekingi ülikoolis alustatud töö areneb ja tugevneb pidevalt.

Lubage mul kogu Pekingi ülikooli kollektiivi nimel avaldada Teile ja kõigile Teie Ülikooli seltsimeestele südamlikku tänu.»

Kirjal on allkiri *MA EN-TŠU,*
Pekingi ülikooli rektor

Naiskoor tegutseb

Seoses uue õppeaasta algusega alustas tööd ka TRÜ naiskoor. Esimestel proovidel toimus hääleproov noortele koori liikmeks astuda soovijatele, kuid paralleelselt sellega asuti ka uute laulude õppimisele, sest koori tööplaan on laiaulatuslik ja esimene esinemine toimub juba Tartu linna noorsoofestivali suurel kontserdil RT «Vanemuise» ruumes. Sügissemestri suurema üritusena toimub kontsertmatk Tallinna, mis on planeeritud novembri lõpule. Koori häälematerjali parandamiseks algasid juba õppeaasta algusest hääleseade tunnid koori liikmetele lauluõpetaja R. Jõksi juhendamisel. Töö hääleseade alal toimub 6—7-liikmelistes gruppides kord nädalas igale lauljale.

H. VENTSEL

Kehakultuur ja sport

MUUDATUSTEST VTK KOMPLEKSIS

1955. a. töökogemused uue VTK kompleksi alalt, ja eriti selleks läbiviidud uurimused on näidanud, et kompleksi mõned normid on sooritajate enamikule osutunud liiga kõrgeks ning raskeks. Sellest lähtudes teostas Üleliiduline Kehakultuuri- ja Spordikomitee vastavalt oma käskkirjale nr. 175 29. maist 1956. a. kehakultuurikompleksis rea muudatusi. Seoses sellega lubatakse arvestada tagant järele käesoleva aasta 1. jaanuarist võistlustel saavutatud tulemusi, kui need vastavad nimetatud käskkirjaga kehtestatud normidele.

Muudatused on OVTK, VTK I ja VTK II astmes. Alljärgnevalt puudutan VTK I ja II astme normatiivide muudatusi (meestel 17—30 a. ja naistel 17—25 a.).

VTK I astmes kehtestati: a) naistele 18—25 a. 3 min. 5 sek. asemel 800 m murdmaajooksus 3 min. 25 sek.; b) meestele 1500 m murdmaajooksus 5 min. 30 sek. asemel 5 min. 45 sek.; c) suusatamisnormi kõrval 10 km distantsil toodi sisse uued normid 5 km suusatamises ajaga 28 min.

VTK II astmes kehtestati: a) naistele 17—25 a. 100 m jooksus 15,0 sek. asemel 15,2 sek., 800 m jooksus 2,45 min. asemel 3 min., 800 m murdmaajooksus 2 min. 55 sek. asemel 3 min. 10 sek., granaadiviskes 25 m asemel 23 m, kuulitõukes 7,5 m asemel 7,0 m; b) meestele 17—30 a. 1500 m jooksus 5 min. 10 sek. asemel 5 min. 25 sek., granaadiviskes 45 m asemel 42 m, kuulitõukes 9 m asemel 8 m; c) suusatamisnormi kõrval 15 km distantsil toodi sisse uued normid meestele 5 km suusatamises ajaga 26 min., laskmises väikekaliibrilisest vintpüssist 5 lasust 40 silma, ujumises 400 m asemel 300 m aega arvestamata.

Kõik, kes soovivad täita VTK normatiive, muretsegu endile kehalise kasvatuse õpetaja-treeneri käest või ülikooli spordiklubist (V. Kingissepa tn. 19) vastav VTK kompleksi normide sooritaja arvestuskaart. Arvestuskaardi omaja pidagu rangelt silmas ülaltoodud kompleksi muudatusi.

Suvised normide sooritajad aga ärgu unustagu, et sooritamise tähtajad on VTK I astmel 1,5 a. ja VTK II astmel 2 a.

Üliõpilased, kes esitasid käesoleva aasta kevadel täidetud VTK arvestuskaardid (oma rühma õppejõule) vormistamiseks, saavad vastavad tunnistused kätte ülikooli spordiklubist igal tööpäeval.

E. KÜBARSEPP

Tamme staadionil algasid pühapäeval, 7. oktoobril TRÜ esivõistlused kergejõustikus.

Pildil: Järjekordse 100 m eeljooksu võidab Ajaloo-Keeleteaduskonna esindaja E. Peets oma võistkonnakaaslase E. Multeri ees.

H. ROOSIPUU foto

TRÜ ORIENTALISTIDELE

Tartu Riiklikul Ülikoolil on orientaalteaduste alal väga vanu traditsioone. Juba ülikooli asutamise esimestest päevadest peale algasid loengud semi keeltes. Pidevalt loeti vana-heebrea ja klassikalist araabia keelt. Teiste semi keeltega tegeldi korrapäraselt vähem. Tartu ülikooli õppejõududelt on ilmunud aastate jooksul rida väärtuslikke kirjutisi semi keelte alalt.

Aastal 1834 alustati loenguid iraani keelte (esmalt uus-pärsia keele) ja aastal 1837 vana-india keelte (veda ja sanskriti) alal. Muude orientaalkeeltega tegeldi juhuslikult. Kaug-Ida keeli puudutati harva ja sedagi riivamisi.

TRÜ-s aga soikus vahepeal tegelemine orientaalkeeltega. Alles 1955./56. õppeaastal toimus selgi alal elavnemine. Orientalistika viljelemisele pandi taas alus seega, et esmakordselt TRÜ ajaloos võeti õppeainete hulka (olgugi fakultatiivselt) kahe meile sõbraliku Aasia hiiglarahva (hiina ja india) elavad kõnendid — hiina ja hindi keel.

Taaselustamata seisab aga TRÜ-s tänaseni õppe- ja uurimistöö iraani ning semi keelte alal. Sellest on muidugi suur kahju, eriti juba seetõttu, et NSV Liidu ja Araabia maade vahel on sugenenud tihedad sõprussidemed, mis päev-päevalt üha tugevnevad. Eriti südamlikud suhted on Nõukogude Liidul Egiptuse ja Süüria rahvaga. Viimasega sõlmiti hiljuti kultuurialase koostöö kokkulepe.

Praegu on ettevalmistamisel sissejuhatav kursus jaapani keelesse, türgi keeltesse ning arabistikasse. Kõik need kursused kuuluvad juba lähematel semestritel lugemisele. Hiljem toimub sama iraani ning kaukaasia keeltega.

Käesoleval õppeaastal alustavad TRÜ-s idakeelte alal tööd järgmised kursused: 1) hiina keel algajaile (2 t. näd.); 2) hiina keel edasijõudnuile (2 t. näd.); 3) hindi keel edasijõudnuile, millega võivad liituda ka algajad (2 t. näd.) ja 4) valitud osi klassikalisest orientaalkirjandusest (2 t. näd.). Kõik mainitud kursused on fakultatiivsed ja neist osa võtta soovijaid palutakse endid võimalikult kiiresti registreerida TRÜ võõrkeelte kateedris (kateedrijuhataja sm. K. Kann), mis asub TRÜ peahoone paremas tiivas kolmandal korrusel.

P. NURMEKUND

Toimetaja R. AULING

Tellige kõik veel täna endale ajaleht
„TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL"
algavaks õppeaastaks
Tellimisi võtavad vastu teaduskondade, osakondade ja kursuste ajakirjanduse levitajad

MB 06085 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3376

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR